

Πολιτισμικές Διαστάσεις κατά τη Διαχείριση του Πόνου στα Παιδιά

Ελένη Ευαγγέλου

Cultural-specific Dimensions of Pain Management in Children

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα
Νοσηλευτικής, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό
Ίδρυμα Αθήνας, Αθήνα

Οι νοσηλευόμενοι παιδιατρικοί ασθενείς βιώνουν έντονα την εμπειρία του πόνου λόγω των συχνών επώδυνων παρεμβάσεων που επιβάλλει η θεραπεία της νόσου. Η έγκαιρη αναγνώριση και η επιτυχής αντιμετώπιση του πόνου αποτελούν καθημερινή πρακτική των παιδιατρικών νοσηλευτών.¹

Συγκριτικά με τους ενήλικες, ο τρόπος έκφρασης του πόνου είναι διαφορετικός στα παιδιά και εξαρτάται από πολλούς και ποικίλους παράγοντες, οι κυριότεροι των οποίων είναι η ηλικία, το αναπτυξιακό στάδιο, το φύλο, η προηγούμενη εμπειρία πόνου, οι συνθήκες νοσηλείας ακόμη και ο φόβος ότι η αποδοχή του πόνου θα επιφέρει δυσάρεστες συνέπειες, όπως για παράδειγμα τη μακρύτερη παραμονή στο νοσοκομείο.²⁻⁴

Τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά αποτελούν έναν άλλο παράγοντα που δραματίζει καθοριστικό ρόλο, αφενός στον τρόπο έκφρασης και διαχείρισης του πόνου από τα παιδιά και την οικογένειά τους και αφετέρου στη θεραπευτική αντιμετώπιση αυτού από τους επαγγελματίες υγείας.

Αναλυτικότερα, πολιτισμικά στοιχεία και επιρροές είναι δυνατόν είτε να ενθαρρύνουν την έκφραση των συναισθημάτων που προκαλεί ο πόνος στα παιδιά ή να συμβάλλουν στην αποτυχία έκφρασής τους. Δεν είναι σπάνιες οι περιπτώσεις όπου οι πολιτισμικές επιδράσεις συντελούν στην εκδήλωση αντιδράσεων πόνου, παρότι παρατηρείται απουσία επώδυνου ερεθίσματος.

Ο τρόπος αντίληψης, έκφρασης και διαχείρισης του πόνου από τα παιδιά συντελείται μέσα στην οικογένεια και πιο συγκεκριμένα διαμορφώνεται από τις αξίες, τις αντιλήψεις και τις πολιτισμικές ή τις θρησκευτικές πεποιθήσεις των γονέων. Για παράδειγμα, όταν ένα παιδί πονά οι γονείς του είναι αυτοί που παραλαμβάνουν το μήνυμα, το αποκωδικοποιούν και εφαρμόζουν λύσεις και στρατηγικές αντιμετώπισης ανάλογες με το πολιτισμικό τους πλαίσιο.⁴⁻⁶

Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία, παρατηρείται σαφής συσχέτιση μεταξύ της αντίληψης του πόνου και των πολιτιστικών παραδόσεων και κανόνων της ομάδας στην οποία ανήκει το άτομο που βιώνει τον πόνο και η οικογένειά του. Για παράδειγμα, σε κάποια πολιτισμικά πλαίσια, ο πόνος μπορεί να αποτελεί ένδειξη ενός επιθυμητού γεγονότος, όπως η περιτομή στα αγόρια, όπου γονείς και αγόρια πιστεύουν ότι αποτελεί συμβολική πράξη η οποία συνδέεται άμεσα με τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις, ενώ παράλληλα εξυπηρετεί λόγους

Υπεύθυνη αλληλογραφίας:

Ελένη Ευαγγέλου
Γεωργίου Βρεττού 22, 136 71 Αχαρνές
Τηλ.: 210 24 47 079
e-mail: elevagel@teiath.gr

υγιεινής. Σε κάποιες άλλες κουλτούρες, τα μεγαλύτερα παιδιά έχουν την τάση να μην εκφράζουν την ανησυχία τους, φοβούμενα να ανησυχήσουν τους γονείς τους ενώ σε άλλες οικογένειες επικρατεί η αντίληψη ότι τα αγόρια δεν κλαίει.^{4,7,8} Ειδικότερα, μελέτη στη Φινλανδία έδειξε ότι οι γονείς επιθυμούσαν τα αγόρια να μάθουν να αντέχουν τον πόνο, ενώ για τα κορίτσια εφάρμοσαν μη φαρμακολογικές μεθόδους ανακούφισης κατά τη διάρκεια της μετεγχειρητικής περιόδου.⁹

Από την άλλη πλευρά, οι πολιτισμικές πεποιθήσεις των επαγγελματιών υγείας και του ιδρύματος στο οποίο εργάζονται είναι δυνατόν να επηρεάσουν τις θεραπευτικές τους επιλογές, όπως η διαχείριση της χορήγησης οπιοειδών στα παιδιά. Επιπλέον, ορισμένοι επαγγελματίες υγείας πιθανόν να αντιλαμβάνονται ως «σωστές» τις στάσεις και τις συμπεριφορές των ασθενών που ομοιάζουν με τις δικές τους ενώ χαρακτηρίζουν ως «μη φυσιολογικές» εκείνες τις συμπεριφορές που δε συμφωνούν με αυτές. Ως αποτέλεσμα, παρερμηνεύουν ή υποτιμούν την αναγκαιότητα φαρμακευτικής αντιμετώπισης του πόνου σε παιδιά με διάφορα νοσήματα.^{4,6,10}

Συνοψίζοντας, οι παιδιατρικοί νοσηλευτές καλούνται να διερευνήσουν και να διαφοροποιήσουν τις προσωπικές τους πολιτισμικές πεποιθήσεις για τον πόνο από τις επιστημονικά ορθές.

Δεδομένου ότι όλα τα άτομα της ίδιας κουλτούρας ή εθνικότητας δεν αντιδρούν με τον ίδιο τρόπο, οι επαγγελματίες υγείας προκειμένου να εφαρμόσουν εξατομικευμένη νοσηλευτική παρέμβαση θα πρέπει να κατανοήσουν το πολιτισμικό πλαίσιο μέσα από το οποίο εκφράζονται οι έννοιες και οι συμπεριφορές πόνου των παιδιών.

Επιπλέον, είναι σημαντικό να αποκλείουν κάθε μορφής προκατάληψη σχετικά με την κουλτούρα ή την

εθνικότητα των ασθενών καθώς το παιδί και η οικογένειά του είναι δυνατόν να επηρεάζονται περισσότερο από την κυρίαρχη κουλτούρα της κοινωνίας στην οποία ανήκουν και λιγότερο από την εθνική ή την πολιτιστική τους κληρονομιά.

Βιβλιογραφία

1. Stevens BJ, Abbott LK, Yamada J, Harrison D, Stinson J, Taddio A et al. Epidemiology and management of painful procedures in children in Canadian hospitals. *CMAJ* 2011, 183:E403-E410.
2. Carr DB. Pain measurement in children. *Pain* 1995, Vol III, Issue 2.
3. Larochette AC, Chambers CT, Craig KD. Genuine, suppressed and faked facial expressions of pain in children. *Pain* 2006, 126:64-71.
4. Finley GA, Kristjánsdóttir O, Forgeron PA. Cultural influences on the assessment of children's pain. *Pain Res Manag* 2009, 14:33-37.
5. Charlton EJ. Pain in infants, children, and adolescents. In: Charlton EJ (ed) *Core curriculum for professional education in pain*. Seattle, International Association for the Study of Pain, IASP Press, 2005.
6. Davidhizar R, Giger JN. A review of the literature on care on clients in pain who are culturally diverse. *Int Nurs Rev* 2004, 51:47-55.
7. Lee SD, Park E, Choe BM. Parental concerns on the circumcision for elementary school boys: A questionnaire study. *J Korean Med Sci* 2003, 18:73-79.
8. Afsari M, Beasley SW, Maoate K, Heckert K. Attitudes of pacific parents to circumcision of boys. *Pac Health Dialog* 2002, 9:29-33.
9. Kankkunen P, Vehviläinen-Julkunen K, Pietilä AM, Halonen P. Parents' use of non-pharmacological methods to alleviate children's postoperative pain at home. *J Adv Nurs* 2003, 41:367-375.
10. Finley GA, Forgeron P, Arnaut M. Action research: Developing a pediatric cancer pain program in Jordan. *J Pain Symptom Manage* 2008, 35:447-454.